

Svešumā lautzī liktiņi (Jāņa Būmaņa atmiņās)

(Turpinājums. Sākums 60. numurā)

Tymā kolhozā pirmajā godā nu 11 izsuteitajim mozajim latvīšu bērniņ nūmyra 9. Pymajā zīmā apēdem 4 suņus, jo mōsa Helēna slymōja ar dylūni, jai beja īteikts dzert suņa taukus, bet gaļu ēde pōreji. Tys un klimats jai nōce par lobu, Helēneite izdzeivōja, un mes vysa ģimene atsagrīzem Latvejā, bet na sovā sātā. Veļ jōpasateicās tam, ka tāvs 3,5 godu laikā, dzeivōdams breiveibā Bolkrīvejā, myusu ģimenei atsuteja 24 pakys, svorā leidz 5-8 kilogrami kotru.

Vālōk vairōkus mēnešus strōdōju meža dorbūs, gatavojūt bolkys kolhoza vajadzēibom. Mežā zōģējam ļūti lelus kūkus, lelōkū vairumā piktyš. Snīgs irdans leidz kryutum. Jo kūks nūsagōze nāparadzātājā vītā, tod beja radzami tikai zoru golūtnis ōrā nu snīga. Vēļ grytōk beja baļkus ar vērsi izvilkit iz klajys vytyš. Vyspymš beja joizbrīn ceļa vīta, tod tikai varēja ar vērsi izvilkit bolkys (2), lai vālōk uz tom varātu savest un saveļt pōrejōš bolkys, cytōdi vērss nakust ni nu vītyš. Kotru dīnu agrī, veļ tmysā, gōjom 8 km uz mežu, vokorā atpakaļ, tys ir -- pa tmysas laiku. Sōkūtīs pavasaram, strōdōju traktorū brigādī kai pikabinōtōjs (uz traktorim), uzskaitveds, un vālōk kai kombainers, nūstrōdōju treis sezonys. Pļōvu labeicu dažaidūs kolhozūs. Vīnreiz pōrnōkūt mōjōš (8.08.1953.), īraugu tāvu sēžūt uz sūleņa. Asmu pōrsteigts. Prosu jam: "Kai tu te gadejīs?" Tāvs - kai vīnmār - atbīļd ar humoru: "Mani kai kungu atveda un pīvede pi vorteņim". Veļ jis saceja: "Asmu izgōjis augstskālu, jo etapa ceļā un cītumīs asmu saticīs ar ļūti gudrim dažōdu tautēibu cylvākim". Jōpīzeimej, ka ar dažū tautīšu paleidzeibu čekisti sadzyna tāva atrašōnōš vītu un jū izsuteja pi ģimenis. Taipat nu rudzātīnkim tyka samaklāti un iz Sibīreju aizsuteiti veļ 1953. godā brōļš Francs ar mōsu Annu Gudļevskim.

Caturtajā sezonō strōdōju kolhozā par agronomu, un tai kai nabeja kombainīra, tod mani kolhoza priekšniķs pīrunōja vīnlaiceigi pastrōdēt sezonu uz pašgōjēja kombaiņa. Par četrom sezonom pavysom asmu nūpļōvs ap 3600 ha labeibys. Kai sōkom labeibys pļaušonu, tod graudu byrums sasnīdze pat 40 centneru nu ha, bet kod beidzem sezonu, tod izkyulums nu hektāra beja tikai 1,5 centneri. Labeibys pļaušonys sezona vylkōš gondreiz divi mēneši. Atercūs, ka 1953. godā ap 15. septembrī izkryta snīgs leidz puskōjai, i beja soltums leidz minus 15 grādīm. Mums,



Izsūtīte Lieldienās (1956. gads), no kr.: Egon Pakalns¹, Helēna Būmane, Donāts Laižāns, Leokādija Būmane, Ženija Spridzāne², Jānis Spridzāns³, P. Būmanis.

kombainīrim, atvede armejys kažukus un fiļčus. Teirumā beja radzams tikai kvīšu vōrpys. Maņ beja breinums, ka varējom izkult pa 15 centneru nu hektāra.

Pēc Staļina nāves maņ ļaun strōdēt par agronomu un nūsuteja iz kolhozu *Zimeļu taiga* (*Сезонная майка*) 150 km attōlumā nu rajona centra. Beju pīceigs, ka tyku vaļā nu tehnikos, jo tur beju kotru dīnu nūsasmērejs, īpaši pi tehnikas remonta MTS darbnēicōš. Tōļajā kolhozā nūstrōdōju divus godus.

1955.g oktobrī mani nūsuteja strōdēt iz lelu N. Krupskajas vōrdā nūsauktu kolhozu 40 km nu rajona centra. Tur beja 5 brigādīs, kotrā pa 1000 ha sējumu plateiba. Tur kolhoza priekšniķs beja ukraīns, 30 -- tyukstūšniķs, ļūti styngrs. Kolhozā vadeibā pōrsvorā beja izsuteiti. Golvonō grōmotvede ukraīnīte, agronomš latvīšs (*man paleigūs beja krīvs partejnīks, tēvejys kara invalīds, jū vālōk atbreivōja par dzeršonu dorba laikā, jis brauce žālōtīs uz partejys komiteju par naitaisneibu pret jū, bet partejys sekretārs pasaceja, tu myusim naesi vajadzēigs, jo tu par 0,5 litra ūšaba pōrdūsi myusu parteju*), lauku brigādes brigaderi beja ukraīns, moldavīte, cyuku fermys brigadere -- latvīte, byvbrigaders-- litovīšs. Traktoristū un kombainīri divōš brigādīs pōrsvorā beja izsuteiti latvīši, ukraīni u.c. Par dorbu šamā kolhozā pi vacaiņu apgyušonus un par augstu ražu īgyušonu tyku apbolvōts⁴. Tur nūstrōdōju leidz atbreivōšonai 1957.godā.

(Turpinājums 12. lpp)

1 - Egon Pakalns izsūtīts no Talsu raj.
2 - Ženija Spridzāne (Leske), izsūtīta no Limbažu raj.
3 - Jānis Spridzāns izsūtīts no Rēzeknes raj.
4 - Būmanis Jānis 1955. g. ar Medaļu "Par vacaiņu apģūšanu" un 1957. g. PSRS Vissavienības I/s izstādes Mazo zelta medaļu LVA, LIETA Nr. 7655.

Svešumā lautzī liktiņi (Jāņa Būmaņa atmiņās)

(Sākums 11. lpp)

Uz vairōkkōrtejim myusu ģimenes lyugumim dažaidom PSRS instancem par atgrīšonūs Latvejā vīnmār teik sajimts nūraidejums. Tam preti vīnmār ir Rudzātu pog. pad. varys pakalpeņi. Ar PSRS IM pavēli (nr. 0067, 19.03.1956) *Par Sarkanarmīšu un ar PSRS ordeņiem un medaļam apbolvōtū ģimenis lūcekļu nūjymšonu nu specuzskaitis un atbreivōšonu nu izsutejuma*. Myusu ģimeni¹ kai apbolvōtūs ar medaļom - beidzūt nūjem nu specuzskaitis (22.05.1957). Pi atbreivōšonys dokumentu sajimšonys pīauguši ģimenis lūcekļi spīsti dūt parokstu par naatgrīšonūs dzymtajā vītā un par kompensācejys napīpraseišonu par nacionalizātū īpašumu - preteļā gadejumā nu jauna draud represejys.

Lai varātu atrast dzimtenē apmēšonōš vītu ģimenei, nu ģimenis uz Latveju brauc Helēna, Leokādija un es, Jānis (26.06.1957). Mums beja jōmekleļ apmēšonōš vīta (pōreji ģimenis lūcekļi vēļ palyka Sibīrejā, jī atgrīzēs Latvejā pēc goda). Latvejā mes īrodamīs 6.07.1957. Reigā myus sagaideja brōļš Konstantīns, kurs beja atbreivōts pēc vairōkim LDN pavadēitajim godim, - mes jū tikkū pazynom - tai jys beja pōrsavērtīs (nūvacojis, vōjš, apsaldātu, bakurātāinu seju). Reigā apmetamīs pi paziņom, un es sōku meklēt sovai profesējai atbilstūšu agronoma dorbu. Apmekleļu vairōkas saimnēiceibys, kurōš beja vajadzēigi agronomi, bet, kod tur īrodūs un uzrōdeju sovus dokumentus, tod man īteice: "Pamekleļit dorbu cytā vītā". Tai es gondreiz 2 mēnešus nubraukōju, dorbu maklādams. Tikai pēc vairōkim godim izprotu, ka es - deportātais - naasmu leidzvērēigs cylvāks pōrejim.

Pateicūtīs muna tāva paziņam, bejušajam Rudzātu pogosta valdis ilggadeigam lūceklim Pīteram Brūverim (1904 -1992), es īkōrtojūs dorbā Leivōnu spirta ryupnēiceibā par izejvīlu sagōdis dalyš vadeitōju, kur nūstrōdōju 9 mēnešus. Leivōnu rajona čekisti gryb savervēt mani par "ziņōtōju". Jim vajadzēiga informaceja par pretōšōnōš kusteibu un NP darbeibu Rudzātu pogostā. Tōdeļ pōrsacēļys uz dzeivī un dorbu Talsu rajona padūmju saimnēiceibā Lubezere, kur sōku strōdēt (1959) kai nūdaļys pōrvaldniķs. Tur ar mani nūteik traģiķs nagadejums uz ceļa, un es nūklyustu Talsu slimnēicā. Pēc tam divus godus asmu ūtrōš grupys invalīds. 1959. godā sōku studejys LLA (naklōtīnē). Nu 1961. goda strōdōju padūmju saimnēiceibā Okte par Odrēs un Sārcenes



Jānis Būmanis ar sievu Dzidru (1970.)

nūdaļys pōrvaldniķu. 1964. godā nūdaļu pīvīnoj Laidzes L/s tehnikumam, kur strōdōju par direktora vītniķu ražōšonā. Pēc LAA beigšonys (1966) pōreju dorbā (1967) uz Dōržeņu šķirmes sāklū Talsu starprajonu nūdaļu, kur strōdōju par agronomu. 1961. godā apsāpreceļys ar Dzidru Ārbergu (1937., dz. Talsu raj. Vandzenē). 1964. godā mums pīdzimst meita Inguna. 1973. godā mani paaugstyna dorbā un pōrceļ strōdēt uz Reigu par Dārzeņu šķirmes sēklu Latvijas republikāniskās apvīcnēibas galvenū agronomu kartupeļu sāklaudzēšonā. Šajā omotā nūstrōdōju leidz pensejai (1988.). Piec aizīšonys pensejā četrus godus (1988-1992) strōdōju Salaspils Nacionālajā Botāniskajā dōrzā kai agronomš.

Ar 1992. godu uzsōku un veļ arvīn turpinu sova dzymtō pogosta vēstures pētnēiceibu. Šajūs godūs asmu sagatavōjis un izdevis 7 izdavumus: 766. *Rudzātu mazpulkis* (1996), *Rudzātu pogosta skūlas laikmetu grīžūs* (1997), *Tāvzemes sorgi* (1998), *Rudzātu pogosta reliģiķskō dzeive* (1998), *Gaišmas pils Malnava* (2000, bij. malnaviešu atmiņu apkopojumu par sovīm skūlas godim Malnavā), (2003) *Mozā Zemgale laikmatu grīžūs* un 2008 -- *Čūsas upes krostu dēzmas un roksti*¹.

(Turpinājums sekos)

Jānis Būmanis, 18.02.2009.g.

(Publicējot tekstus latgaļu valodā, saglabāta autoru rakstība. „G.T.”)

1 - Būmane Nadežda apbalvota 1954. g. ar "Mātes medaļas II pakāpi, LVA, lieta Nr. 6755, Būmanis Jānis 1955. g. ar Medaļu "Par vacaiņu apģūšanu" un 1957. g. PSRS Vissavienības I/s izstādes Mazo zelta medaļu LVA, LIETA Nr. 7655."
2 - Ordeņa kapituls 2005.g. 22.03. piešķir Jānim Būmanim Atzinības krusta Sudraba goda zīmi.
3 - Preiļu rajona Padome 2008.g. 15.11. piešķir Jānim Būmanim Broņislava Spūļa priēntjas Goda diplomu nominācijā "Latgalisko vērtību saglabāšana" par ieguldījumu Rudzātu pagasta vēstures izpētē.